

www.hetprojektet.info

Hälsoproblematik för Elöverkänsliga och Tandvårdsskadade HET-projektet

Kartläggning av medlemmarna i Elöverkänsligas Riksförbund och i Tandvårdsskadeförbundet:

- Symtombilder
- Vård och behandling
- Bemötande
- Vad har förbättrat hälsan
- Handikapphjälpmedel som används

Projektledare:

**Ann-Marie Lidmark,
Nature Associates**

- Zoofysiolog (kemiska hälsorisker) och hälsovetare.
- Sekreterare i flera statliga utredningar bl.a. huvudsekreterare i dentalmaterialutredningen (SOU 2003:53)
- Författare och journalist, har tidigare skrivit både om elektromagnetiska fält och biverkningar av dentala material, medarbetare i Tf-bladet.

**Projektet pågått sedan 2005
och bekostas av Allmänna arvsfonden.**

Beställare:

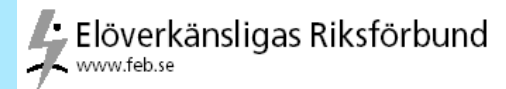
Elöverkänsligas Riksförbund och
Tandvårdsskedeförbundet

Referensgrupp:

Elöverkänsligas Riksförbund

Ann-Christine Arvidsson, Lena Ekström

Eiwy Kronholm Marie Winqvist

Tandvårdsskedeförbundet

Margaretha Molius, Jan Rennerfelt

Insamling av data:

- **Seminarier, medlemmar inbjudna**
- **Djupintervjuer, medlemmar**
- **Djupintervjuer läkare och tandläkare**
- **Uppmaning skriva brev till projektet**
 - **Frågeformulär, tusen personer per förbund**
 - **Beskrivning av hjälpmedel**

Allmänt om medlemsgrupperna

- **Flertalet upplever sämre hälsa än befolkningen som helhet**
- **Många olika symtom**
- **Sällan avvikande resultat på provsvar**
- **Känsliga för kemikalier och har ofta allergier**

Relativt sund livsstil:

- Röker i mindre utsträckning än befolkningen i sin helhet
- Fler nykterister (20 %) än i befolkningen som helhet (14 %)
- Äter mer vegetariskt än normalbefolkningen

Vanliga symtom

- **Koncentrationsproblem**
- **Trötthet/sömnproblem**
- **Minnesproblem**
- **Värk**
- **Mag- och tarmbesvär**
- **Yrsel**
- **Hjärtklappning**
- **Osv...**

Vanligt med 25-50 olika symtom.

Sällan något avvikande vid normal provtagning.

Skillnader i symtombild mellan grupperna

Elöverkänsliga

- Brännande känsla i huden
- Oklart tänkande/ virrighet
- Hudrodnad
- Stickningar/ domningar i hud
- Värmekänsla i huvudet
- Ljuskänslig

Tandvårdsskadade

- Metallsmak
- Nedsatt aptit/ anorexia
- Självmordstankar
- Näsblod
- Ömmande/blödande tandkött
- Panikångest
- Tunnel/dimsyn
- Muskelryckningar

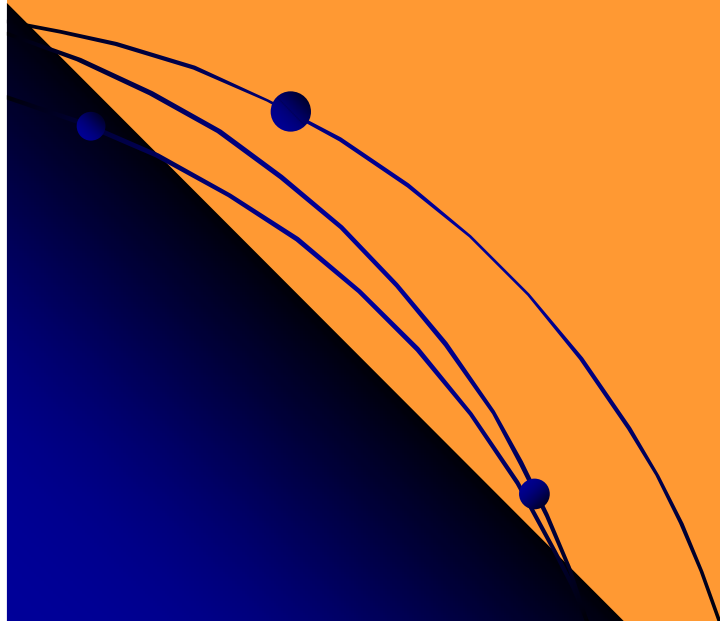
Vanligaste diagnoserna vid sjukskrivning:

Fibromyalgi

Psykiska sjukdomar

Kroniskt trötthetssyndrom

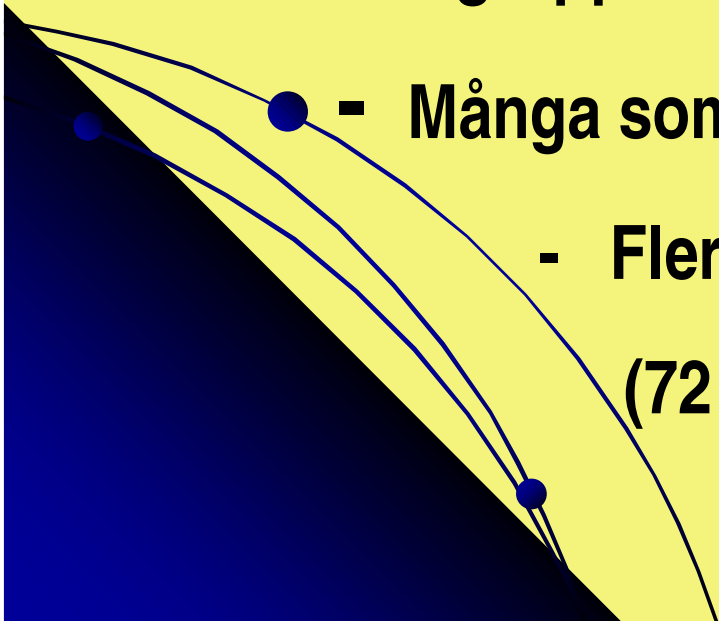
Utbrändhet

Hur ser medlemsgrupperna ut?

- Flest kvinnor (2/3-delar)
- Flertalet i åldern 40-60 år
- Något högre utbildning än genomsnittet
- Båda grupperna elöverkänsliga (100 %, 56 %)
- Många som har eller har haft amalgam
 - Flertalet genomgått fyllningsbyten (72 respektive 82 %)

Andel av befolkningen som uppger att de har problem:

Elöverkänslighet: 3-9 %
200 000 – 540 000 personer

Överkänslighet/dentala material: 1-5 %
70 000 – 300 000 personer

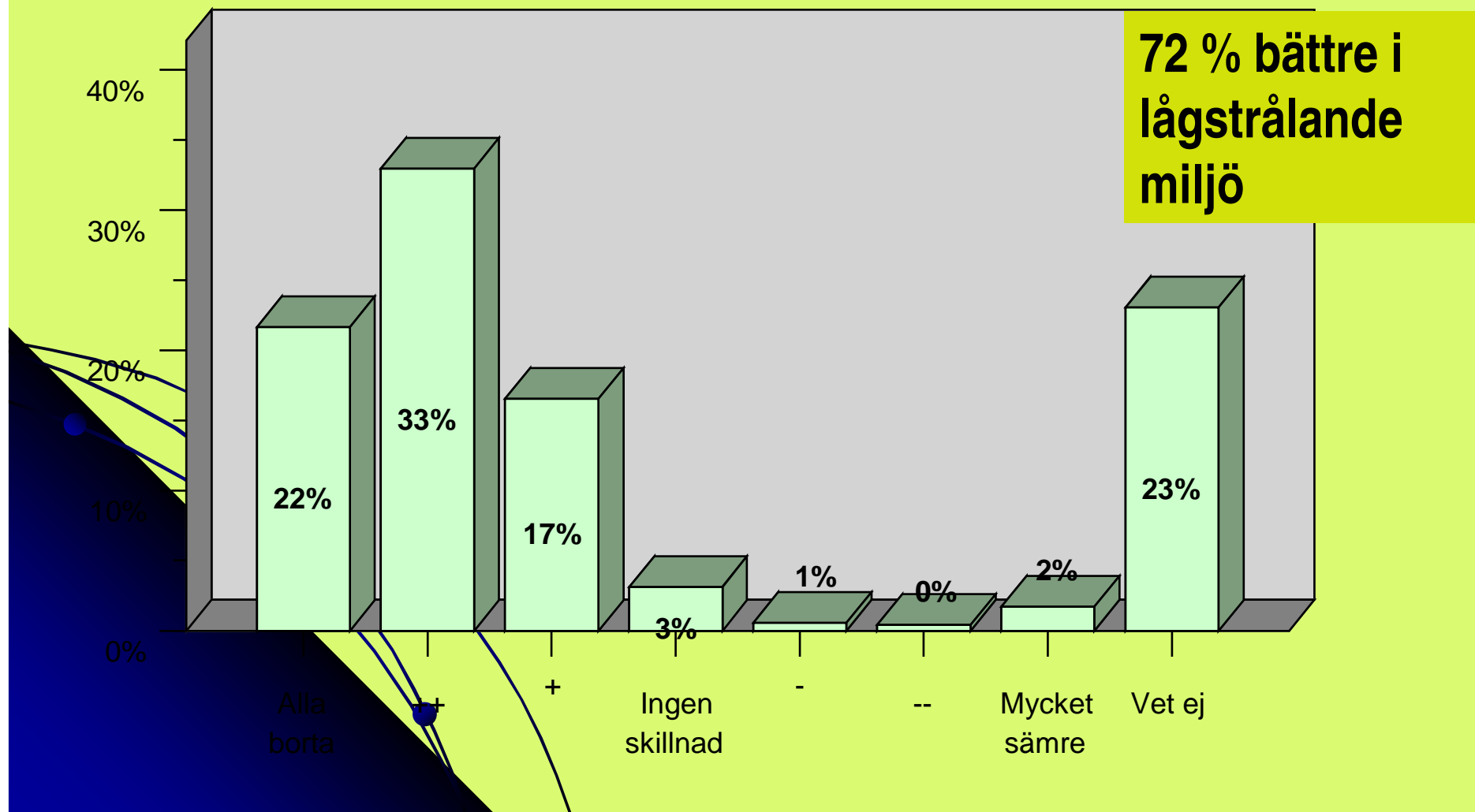
Totalt 300 000 till 800 000 personer

Antal diabetiker =
300 000 personer

Stora patientgrupper

Hur förändras dina symtom vid lång vistelse i lågstrålande miljö?

Utlösande faktor (%):

- Bildskärm/dator (68)
- Amalgam (48)
- Lysör/lågenergilampor (46)
- Kontorsmaskiner (21)
- TV-apparater (20)
- Mobiltelefoner (18 %)
- Trådlösa telefoner (15)
- Kemikalier (14)
- Högspänningsledningar (14)

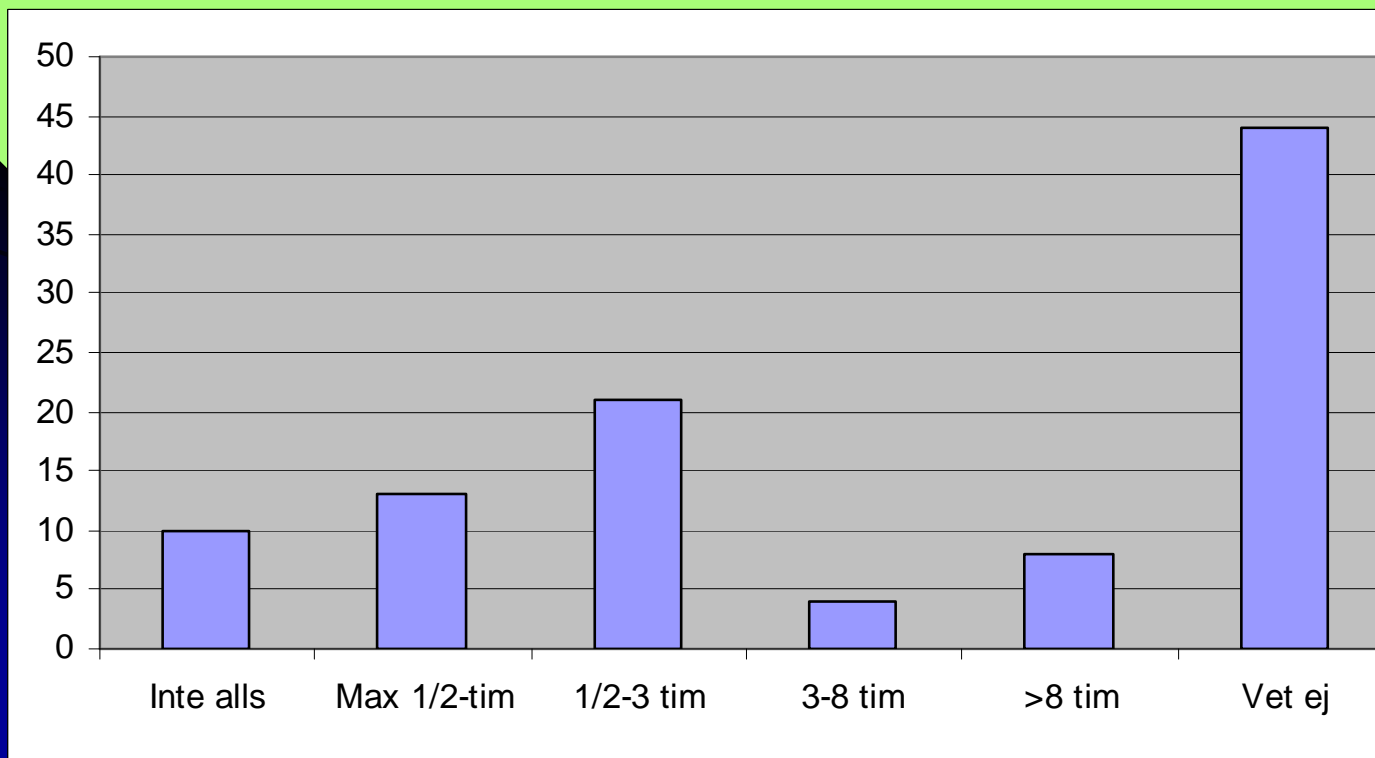
Orsak till symtom nu (%):

- Bildskärm/dator (92)
- Lysör/lågenergilampor (90)
- Mobiltelefoner (84)
- Trådlösa bärbara telefoner (83)
- Mobilsändare/basstationer (67)
- Högspänningsledningar (66)
- Tågresor (52)
- Digital TV-box (35)
- Fjärravlästa elmätare (18)

Elöverkänslighet minskar kraftigt tillgängligheten till samhället

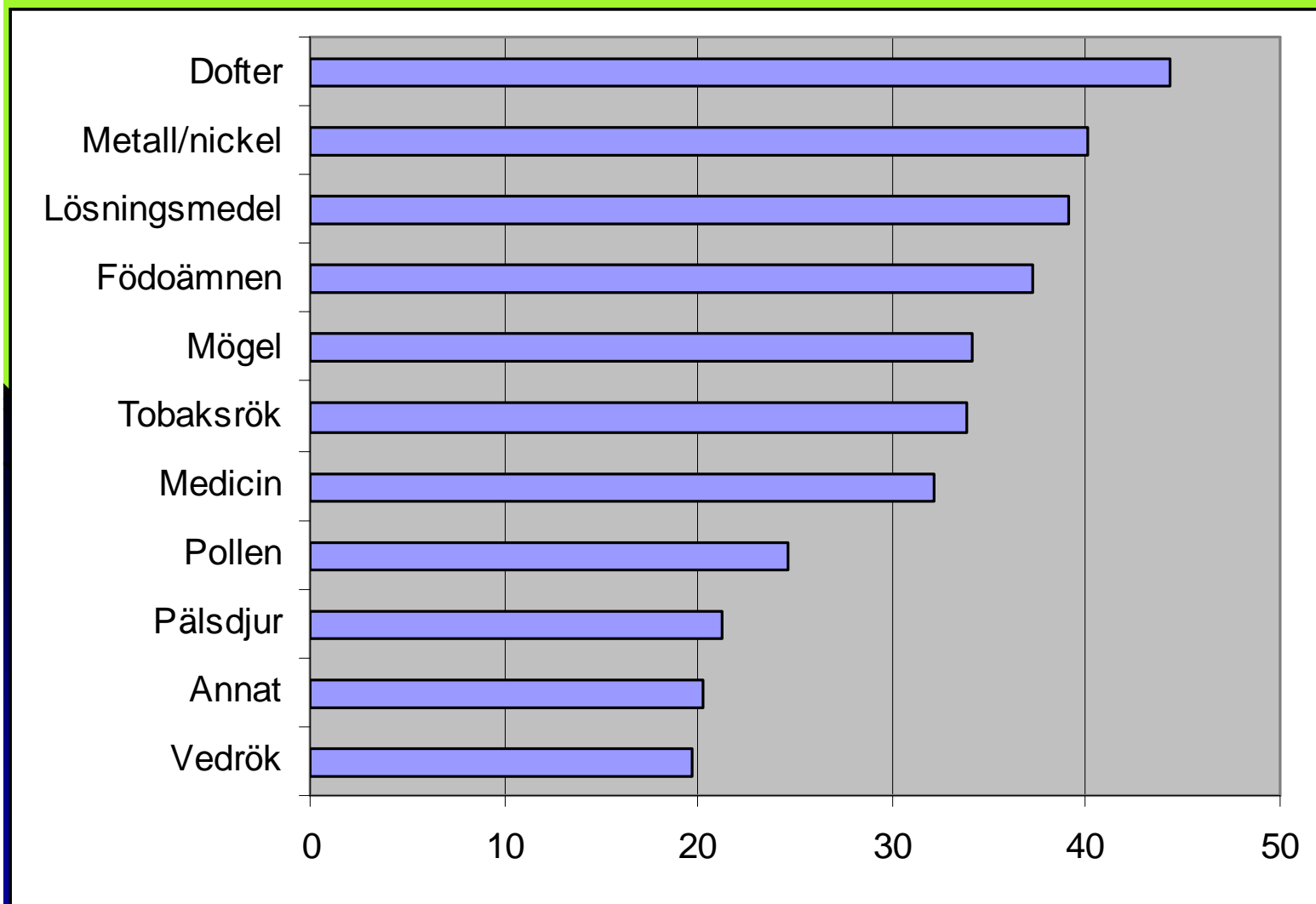
Antal timmar medlemmarna kan vistas på sjukhus

Många oroad
över ålderdomen.

Många överkänslighetsreaktioner

83 % av medlemmarna i Elöverkänsligas Riksförbund är överkänslig mot annat än elektromagnetiska fält.

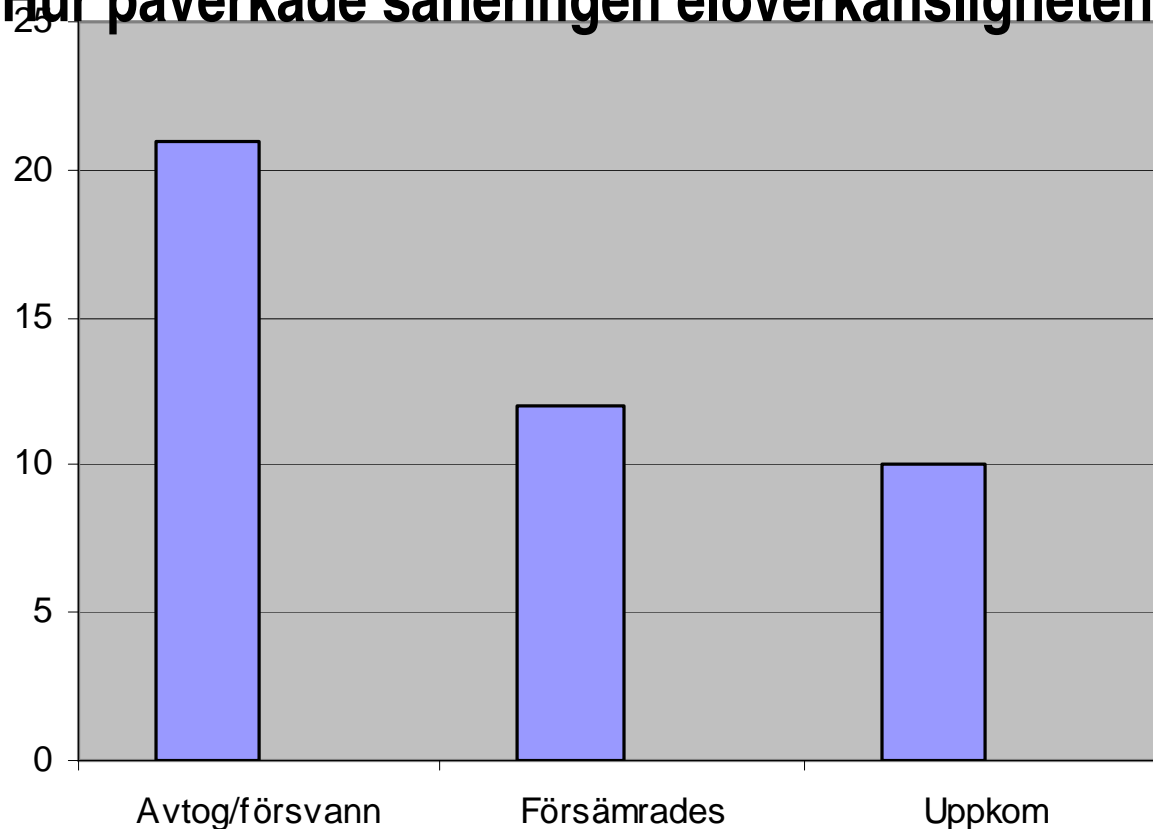

Medlemmar i Tandvårdsskedeförbundet är ofta elöverkänsliga.

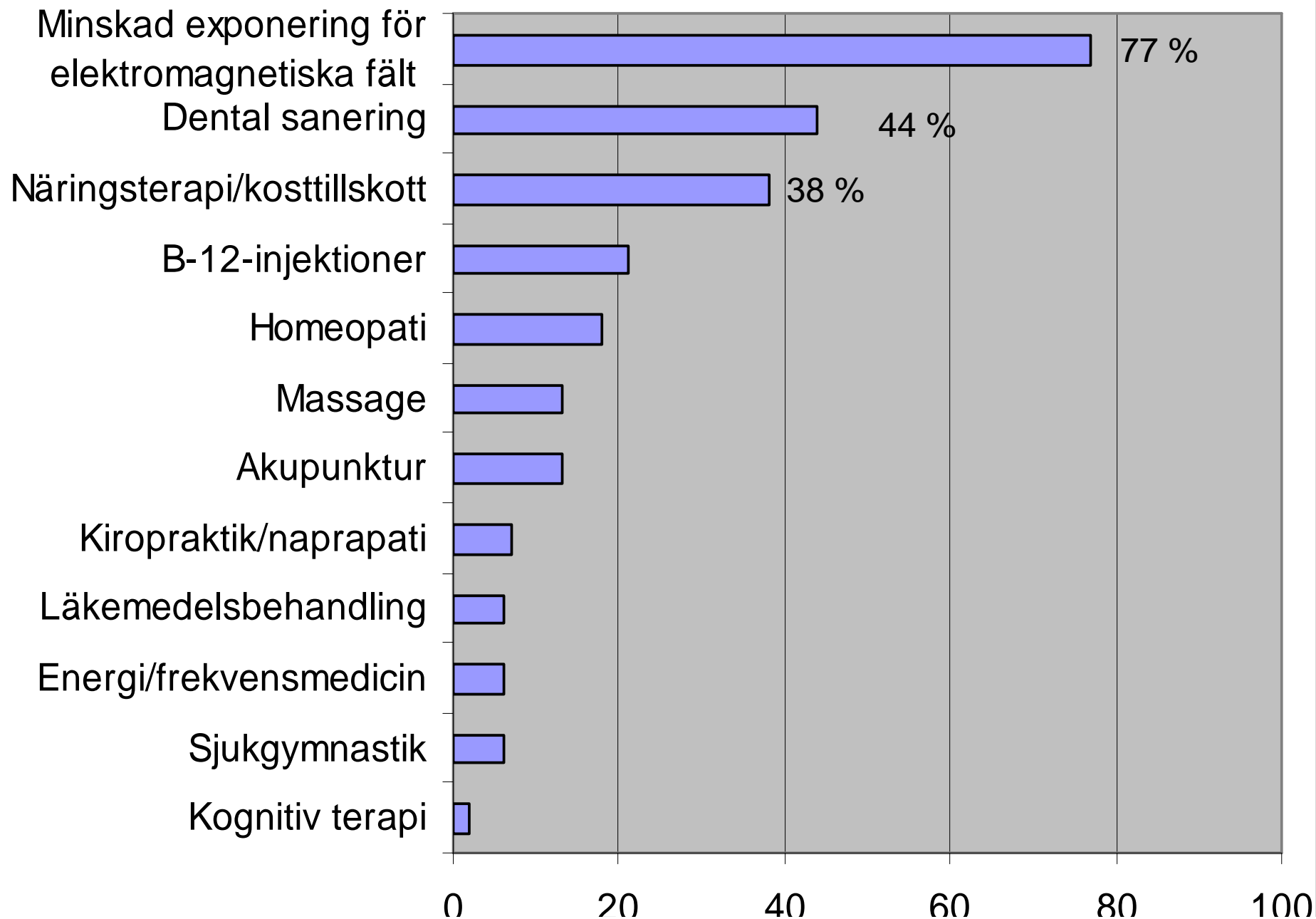
- 56 % är eller har varit elöverkänsliga
- elöverkänslighet påverkas av fyllningsbyten

Hur påverkade saneringen elöverkänsligheten

Vilka behandlingar har förbättrat hälsan hos elöverkänsliga?

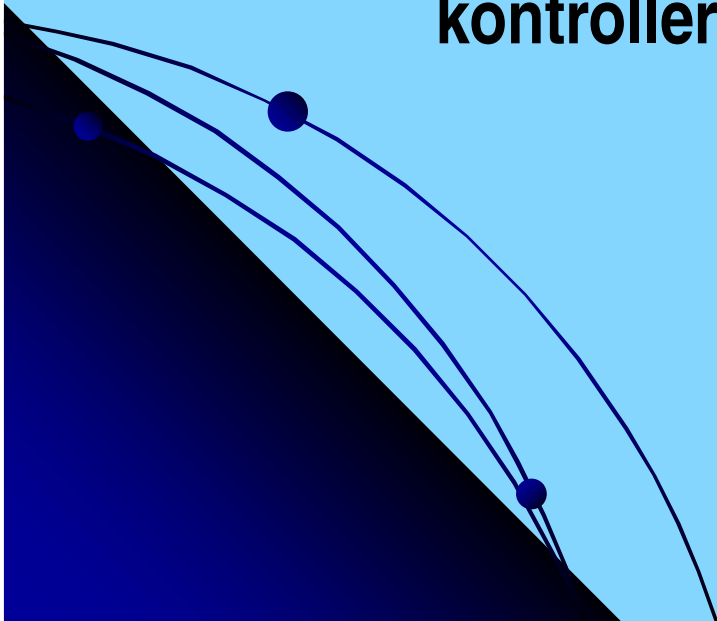

Tandvårdsskadade och sanering av dentala material

- **59 %** förbättrar hälsan efter sanering
- **30 %** gör om fyllningsbyten flera gånger

70-80 % förbättring i vetenskapligt
kontrollerade försök

Tandvårdsskadade och sanering av dentala material

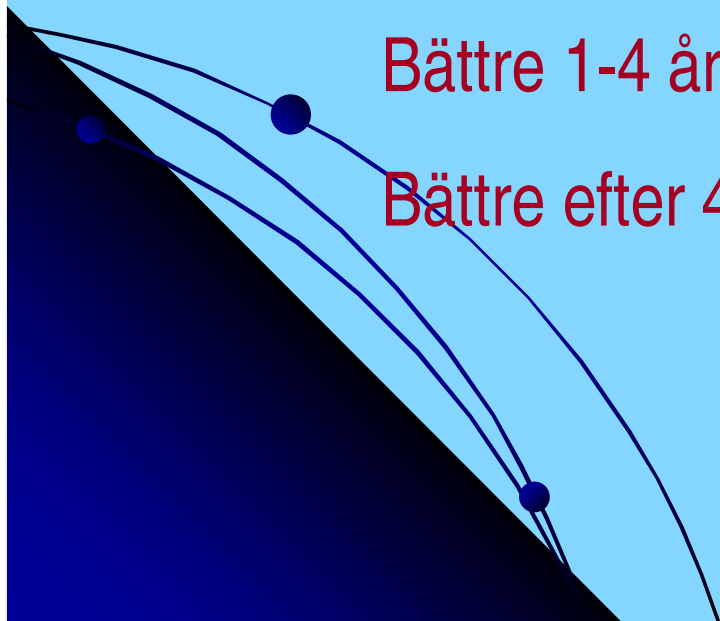
Tar lång tid att bli frisk:

Omedelbar förbättring: 6 %

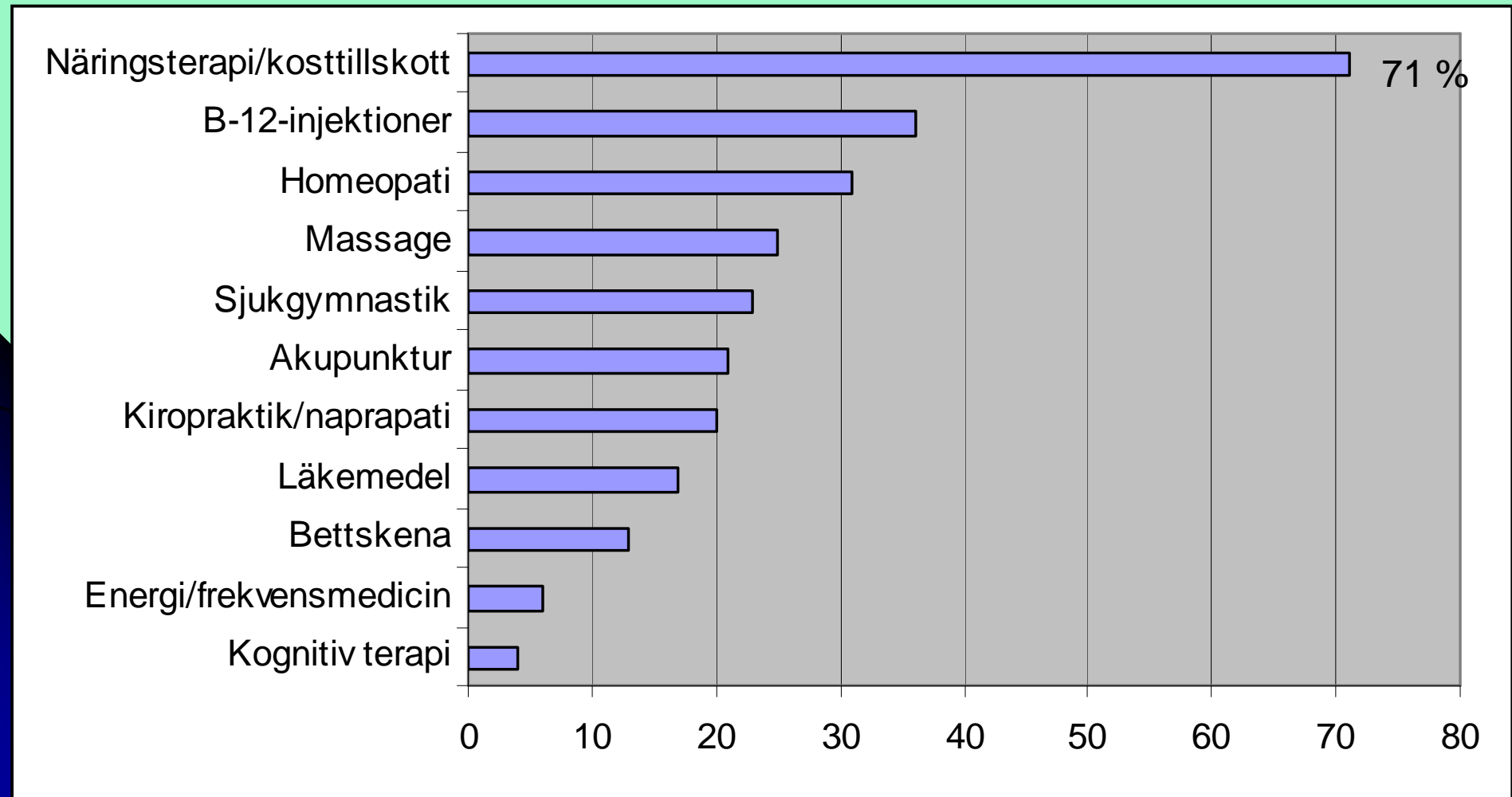
Bättre inom ett år: 16 %

Bättre 1-4 år: 39 %

Bättre efter 4 år: 39 %

Vilka behandlingar har förbättrat hälsan hos tandvårdsskadade förutom dental sanering?

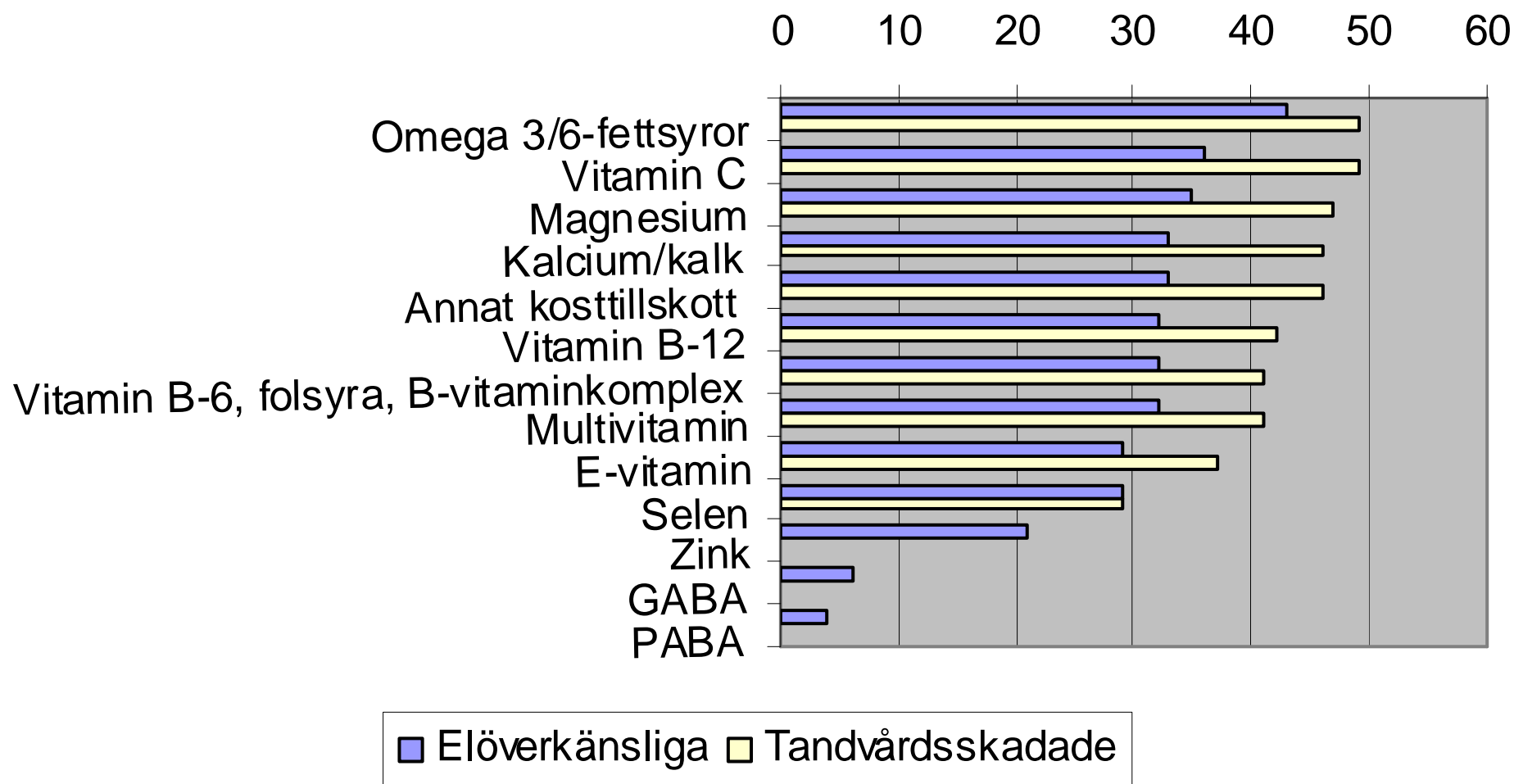
Behandlingsalternativ enligt medlemmarna:

- **Elsanering**
- **Byte av dentala material**
- **Näringsterapi/kosttillskott
inklusive vitamin B₁₂**

Utländska kliniker dessutom:

- **Avgiftning och**
- **Spåra dolda allergener**

Kosttillskott som elöverkänsliga och tandvårdsskadade tar (60 % tar kosttillskott varje dag).

Sanering av dentala material viktigt, men riskfyllt för den som är överkänslig

1. Amalgam problem eftersom kvicksilver förångas i rumstemperatur.
2. Borrstänk i kindslemhinnan
3. Kroppens immunförsvar svår chock

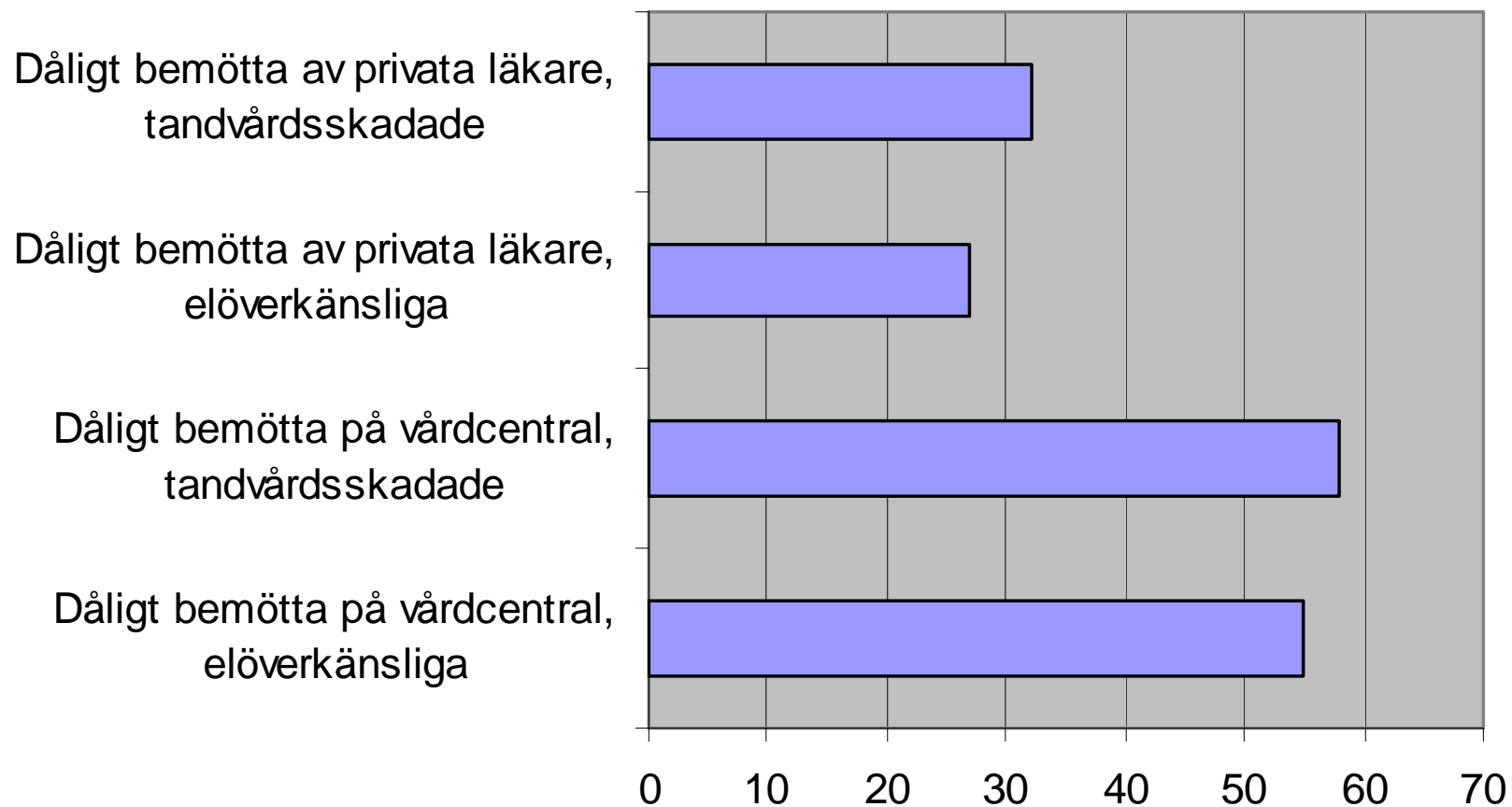
Tandläkaren ska ha skydd att erbjuda, t.ex. kofferdam, friskluftsmask och eventuellt kortison. Patienten måste skydda sig själv genom att ha kunskaper och stärka kroppen före sanering, t.ex. med kosttillskott.

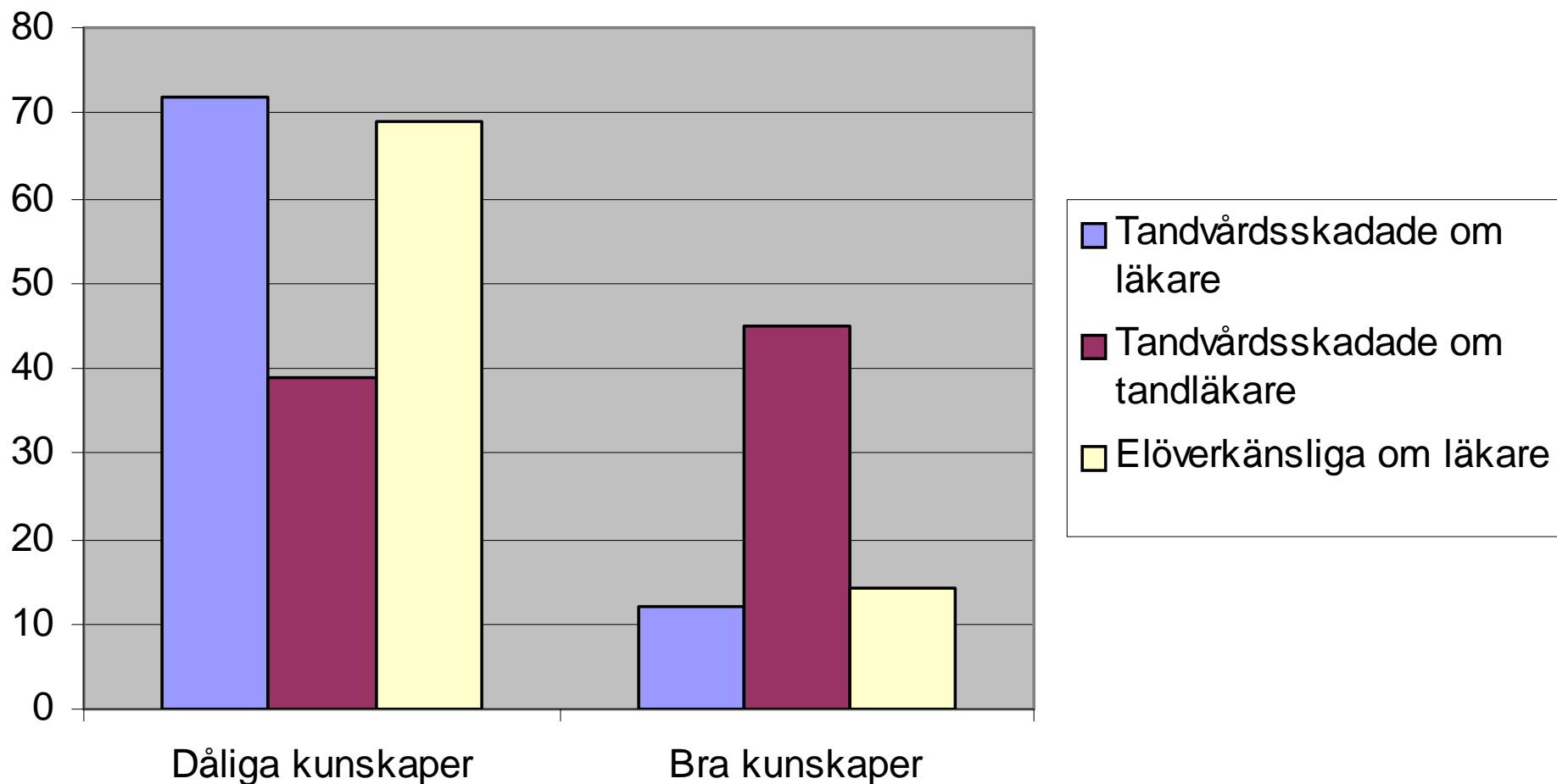
Sjuka onödigt länge

- Elöverkänsliga i genomsnitt 2 år innan orsakssambanden blivit tydliga.
- Tandvårdsskadade i medeltal 12 år innan orsaken klarlagts. För en fjärdedel tar det 20 år eller mer.
- 12 % av elöverkänsliga får diagnos av läkare
- 15 % av tandvårdsskadade får diagnos av läkare eller tandläkare
- Flertalet kommer på orsaken själva. Ett misslyckande av vården...

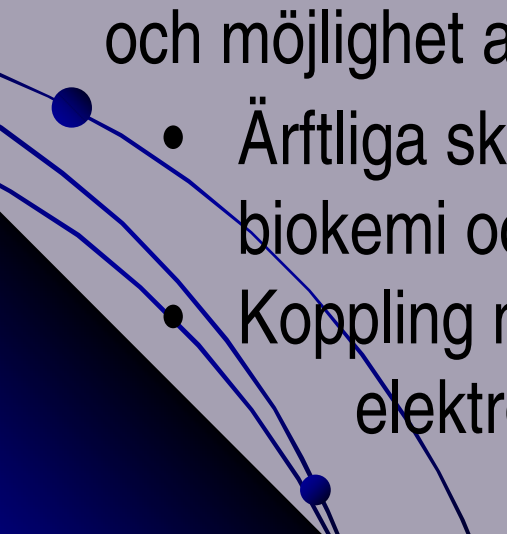
Många klagar på dåligt bemötande och anser att läkare/tandläkare har dåliga kunskaper...

Tandvårdsskadade (HET-projektet) och läkare/tandläkare (SOU 2003:53) samma åsikt angående kunskaperna.

Fortbildning i vården:

- Kunskap om kroppens biokemi, dvs hur kvicksilver, guld, titan m.m. och elektromagnetiska fält påverkar den kemiska balansen
 - Kunskap om näringsterapi och korrigerigering av näringsobalanser.
 - Kunskap om signalsubstansernas betydelse för hälsan och möjlighet att korrigerera dessa.
 - Ärftliga skillnader som kan påverka kroppens biokemi och näringsupptag.
 - Koppling mellan dentala material och/eller elektromagnetiska fält och olika sjukdomar, t.ex. ångest eller fibromyalgi.
-

Billigt med åtgärder

Uppbär någon form av sjukersättning:

- 46 % av de elöverkänsliga
- 34 % av de tandvårdsskadade

Kostar staten miljardbelopp

Kostnad för elsanering 50 000 – 100 000 kr
Kostnad för fyllningsbyten 10 000 kr/person

Kostnadseffektivt med åtgärder även om alla inte förbättrar hälsan. Varför sådant motstånd?

Förslag till bättre vård och behandling:

1. Behandlingsteam med olika specialister inklusive näringsterapeuter.
2. Fyllningsbyten utan prövning
3. Elsanering på ett tidigt stadium bekostad av kommunen
4. Elsanering på arbetsplatsen
5. Ökad tillgänglighet för elöverkänsliga på sjukhus, vårdcentraler, arbetsförmedling etc.
6. Klinisk utveckling av behandlingsmetoder t.ex. avgiftning, behandling av käkinfektioner
7. Stöd från Socialstyrelsen till läkare/tandläkare